
BOEKBESPREKINGEN

George Harinck (red.), *De kwestie-Geelkerken, Een terugblik na 75 jaar*, De Vuurbaak 2001, 220 blz., ISBN 90 5560 231 0, Euro 11,23.
– Herman Selderhuis

In deze bundel zijn de lezingen opgenomen van een congres over de kwestie Geelkerken ook wel bekend als 'Assen '26'. Het was op 27 maart 2001 75 jaar geleden dat dr. J.G. Geelkerken, predikant van de gereformeerde kerk te Amsterdam-Zuid door de generale synode van de Gereformeerde kerken Assen 1926 werd afgezet. Grond voor deze afzetting was de twijfel over de rechtzinnigheid van dr. Geelkerken inzake de historische betrouwbaarheid van de Bijbel. Het Archief- en Documentatiecentrum van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme aan de Vrije Universiteit organiseerden dit congres vanwege het belang van de kwestie, zowel destijds als voor het heden. In meerdere bijdragen wordt erop gewezen dat dit conflict in de loop der tijden steeds minder serieus is genomen en gebagatelliseerd werd tot een theologendiscussie over de vraag of een slang nu wel of niet kan spreken. Reden daarvoor was een bij een deel van de gereformeerden veranderde kijk op Bijbel en theologie, maar ook een geïsoleerde beoordeling van het conflict. Met name aan dat laatste wil deze bundel iets doen en die poging lijkt mij zeer geslaagd. D.Th. Kuiper levert een chronologisch en een historiografisch overzicht van deze kwestie. Maarten Aalders beschrijft de persoon Geelkerken als een boeiende, erudiete maar moeilijke persoonlijkheid. George Harinck plaatst het conflict in de setting van de moderne cultuur en Koert van Bakkum doet datzelfde vanuit theologiehistorisch motief. Beide bijdragen zijn zeer verhelderend voor een objectievere beoordeling van deze kwestie. Dirk van Keulen gaat na welke van beide partijen zich nu terecht op Kuiper en Bavinck kon beroepen. Welke wissel er kerkrechtelijk omging, toen een synode een predikant ging afzetten, wordt kundig beschreven door Tjaard Barnard. John Exalto en Wim Berkelaar beschrijven respectievelijk de kerkelijke en de wereld-

lijke reacties op de gebeurtenissen rond Geelkerken. Resultaat van deze gevarieerde bijdragen is dat het destijds wel degelijk over iets ging. Daarbij wordt niet alleen gewezen op de grote consequenties die dit conflict en de daarmee samenhangende kerkelijke besluiten hebben gehad, maar ook op het feit dat een dergelijk conflict geen incident was maar eigenlijk paste bij het klimaat aan het begin van de twintigste eeuw. De bundel bewijst hoe historici en theologen op elkaar aangewezen zijn als het over een wetenschappelijk zinvolle benadering van thema's als de kwestie-Geelkerken gaat.

Fred van Lieburg, *De engelenwacht. Geschiedenis van een wonderverhaal*. Kampen 2000. 208 blz. ISBN 90 435 0262 6, Euro 16,75.
– Derk Jansen

Engelen, verschijningen, geesten, ze zijn weer in. We hoeven daarvoor niet eens het boekenfonds van Ankh Hermes te raadplegen of tijdschriften als *Bres*, *Prana* en de *Spiritische Bladen* want ook de radio en de TV laten ons meegenieten van wonderbaarlijke gebeurtenissen en verschijningen en dit gaat van een EO-film als 'Touched by an Angel' tot aan Jomanda toe.

Fred van Lieburg heeft veel verhalen over deze 'apparities' verzameld, gestructureerd en de omstandigheden waaronder zij konden ontstaan verklaard. Hij doet dat in een prettig leesbare stijl, waarin amusante persoonlijke opmerkingen niet ontbreken; zo meldt hij halverwege het boek, aan het slot van zijn inventarisatie van Engelenverhalen: 'mijn lijstje van engelenwachten werd steeds langer, maar mijn historisch perspectief steeds korter' (138). Dit zinnetje is min of meer de opmaat voor het tweede deel van het boek, waarin hij de achtergronden van de voordien beschreven Engelenwachtverhalen toelicht en een verklaring zoekt te vinden voor hun ontstaan. Voordat ik hier verder op inga, volgt eerst een opmerking over de verhalen waarop Van Lieburg ons vergast.